EUROOPAN YHTEISÖJEN KOMISSIO

Bryssel 27.02.2001
KOM(2001) 106 lopullinen

KOMISSION ARVIOINTIKERTOMUS NEUVOSTOLLE JA EUROOPAN PARLAMENTILLE

neuvoston 24. syyskuuta 1998 antaman alaikäisten ja ihmisarvon suojelua käsittelevän suosituksen soveltamisesta

KOMISSION ARVIOINTIKERTOMUS NEUVOSTOLLE JA EUROOPAN PARLAMENTILLE

neuvoston 24. syyskuuta 1998 antaman alaikäisten ja ihmisarvon suojelua käsittelevän suosituksen soveltamisesta

SISÄLLYSLUETTELO

1. Johdanto ... 3

2. Kyselylomake ... 4

3. Tulokset ... 5

3.1. Internet ... 5

3.1.1. Itsesääntely ja käytännesäännöt ... 5

3.1.2. Laiton ja haitallinen sisältö ... 6

3.1.3. Suodatus ja koulutus ... 8

3.1.4. Eurooppalainen ja kansainvälinen yhteistyö ... 9

3.2. Tv- ja radiotoiminta ... 9

3.3. Muita aloitteita ... 11

4. Päätelmät ... 13

Liite ... 16

1. JOHDANTO

Neuvosto antoi 24. syyskuuta 1998 suosituksen "Euroopan audiovisuaalisia ja tietopalveluja tuottavien yritysten kilpailukyvyn parantamisesta edistämällä kansallisia järjestelmiä, joiden tarkoituksena on saattaa alaikäisten ja ihmisarvon suojelu vertailukelpoiselle ja tehokkaalle tasolle" (98/560/EY)[1] ('suositus').

Suosituksen III osan 4 kohdassa kehotetaan komissiota esittämään Euroopan parlamentille ja neuvostolle arviointikertomus kahden vuoden kuluttua suosituksen antamisesta.

Komissio toimittaa tällä asiakirjalla kertomuksensa Euroopan parlamentille ja neuvostolle.

Digitaalisten viestimien, erityisesti Internetin, digitaalisen televisio- ja radiotoiminnan ja videopelien kehitys muodostaa merkittävän haasteen Euroopan unionin audiovisuaalipolitiikalle ja erityisesti alaikäisten suojelulle.

Ennen jäsenvaltioissa oli vain muutama televisio- ja radioyhtiö, ja lähetykset olivat maanpäällisiä. Sääntely kuului kokonaan sen jäsenvaltion toimivaltaan, jossa yhtiö sijaitsi. Kaapeliverkkojen ja satelliittien myötä tilanne on muuttunut; lähetystoiminta ei enää rajoitu yksittäiseen jäsenvaltioon. Tämän vuoksi on tarvittu uutta yhteisön sääntelyjärjestelmää. Tarpeeseen on vastattu televisiotoimintaa koskevien jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhteensovittamisesta 3 päivänä lokakuuta 1989 annetulla neuvoston direktiivillä 89/552/ETY[2], jota on muutettu 30 kesäkuuta 1997 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 97/36/EY[3] ('televisio ilman rajoja -direktiivi'). Direktiivissä käsitellään myös alaikäisten suojelua haitalliselta sisällöltä joko lähetysaikaa rajoittamalla tai teknisin keinoin.

Digitaalinen televisiotoiminta tarjoaa analogiseen televisiotoimintaan verrattuna enemmän sisältövaihtoehtoja ja teknisiä valmiuksia. Se muodostaa siis haasteen, mutta tarjoaa myös uusia mahdollisuuksia alaikäisten suojelemiseksi. Televisio ilman rajoja -direktiivin 22 artiklan b kohdan mukaan komission on tutkittava vanhempien mahdollisuuksia valvoa television katselua, ja tehtävään valittu konsultti (Oxfordin yliopisto) on tehnyt aihetta käsittelevän tutkimuksen[4]. Siinä todettiin, että analogiseen televisiotoimintaan verrattuna digitaalinen televisiotoiminta antaa mahdollisuuden kehittää entistä huomattavasti luotettavampia, kehittyneempiä ja turvallisempia suodatusjärjestelmiä. Tutkimuksessa korostettiin, että teknisillä keinoilla ei voida kokonaan korvata televisioyhtiön vastuuta ja että yhdenmukaistettu lähestymistapa ei tule kysymykseen Euroopan audiovisuaalimarkkinoiden kulttuurisesta monimuotoisuudesta johtuen; yhteisten kuvauskriteerien avulla audiovisuaalinen sisältö voitaisiin kuitenkin kuvata yhtenäisesti, ja sisällön arviointi jäisi toimivaltaisten kansallisten ja alueellisten viranomaisten vastuulle. Tutkimuksessa päädyttiin siihen, että eri viestimissä – elokuvateatterit, televisio, videopelit, Internet - käytettyjä luokitusjärjestelmiä on yhdenmukaistettava keskenään. Tutkimuksen pohjalta komissio antoi neuvostolle, Euroopan parlamentille ja talous- ja sosiaalikomitealle tiedonannon "Vanhempien suorittamaa televisionkatselun valvontaa koskeva tutkimus" (KOM/99/371 lopullinen).

---

1 EYVL L 270, 7.10.1998, s. 48.
2 EYVL L 298, 17.10.1989, s. 23.
3 EYVL L 202, 30.7.1997, s. 60.
4 http://europa.eu.int/comm/dg10/avpolicy/key_doc/parental_control/index.html

Euroopan parlamentti antoi 5. lokakuuta 2000 päätöslauselman komission tiedonannosta "Vanhempien suorittamaa televisionkatselun valvontaa koskeva tutkimus". Päätöslauselmassa käsitellään myös Internetiä ja korostetaan tarvetta luoda järjestelmällinen itsesääntely koko Euroopan unionin alueelle ja keskustella alaikäisten suojelusta sekä kansallisella että alueellisella tasolla.

Internetin kehittyminen on vaikeuttanut alaikäisten suojelua. Perinteisessä televisio- ja radiotoiminnassa – niin analogisessa kuin digitaalisessakin – lähetysyhtiö on helposti tunnistettavissa, kun taas Internetissä sisällön lähteen tunnistaminen on vaikeaa ja joskus mahdotonta. Haitallinen ja laiton sisältö on helposti ja jopa tahattomasti saatavissa.

Turvallisemman Internetin edistämiseksi Euroopan parlamentti ja neuvosto tekivät 25. tammikuuta 1999 päätöksen 276/1999/EY Internetin käyttöturvallisuuden parantamista koskevan yhteisön monivuotisen toimintasuunnitelman hyväksymisestä maailmanlaajuisten verkkojen laitonta ja haitallista sisältöä torjumalla[5] (Internetin käyttöturvallisuuden parantamista koskeva toimintasuunnitelma). Toimintasuunnitelmassa voidaan rahoittaa toimia maailmanlaajuisen verkon laittoman ja haitallisen sisällön torjumiseksi. Hankkeissa luodaan erityisesti Internetiin ja sen haittoihin liittyviä eurooppalaisia vihjelinjoja ("hotlines"), tuetaan itsesääntelyä ja käytännesääntöjä sekä luodaan luokitus- ja suodatusjärjestelmiä sekä tiedotuskampanjoita.

Tekniikan kehittyminen edellyttää erityisesti audiovisuaalipolitiikassa uutta lähestymistapaa. Perinteinen sääntely, joka toimi vielä analogisessa ympäristössä, ei välttämättä ole tarkoituksenmukainen digitaaliaikakaudella.

Neuvosto on vastannut tähän haasteeseen antamalla suosituksen, jonka ydinsisältönä on kehotus perustaa sääntelyjärjestelmän tueksi kansallisia itsesääntelyjärjestelmiä ja tehostaa näin alaikäisten ja ihmisarvon suojelua televisio- ja radiotoiminnassa ja Internetissä.

Suositus oli suoraa seurausta julkisista kuulemisista, jotka järjestettiin komission julkaistua vuonna 1996 vihreän kirjan alaikäisten ja ihmisarvon suojelusta audiovisuaalisissa ja tietopalveluissa[6]. Kuullut tahot vaikuttivat olevan yksimielisiä eräistä seikoista, kuten siitä, että lainsäädännön tueksi tarvitaan itsesääntelyä ja kansainvälistä yhteistyötä – tietosisältöähän on lähes rajattoman paljon, se voi sijaita missä tahansa ja siihen pääsee käsiksi lähes mistä paikasta tahansa.

Suosituksella edistetään kansallisia järjestelmiä, joiden tarkoituksena on saattaa alaikäisten ja ihmisarvon suojelu vertailukelpoiselle ja tehokkaalle tasolle. Siinä määritellään eri tavoitteet i) jäsenvaltioille, ii) alalle ja asianomaisille osapuolille sekä iii) komissiolle.

2. KYSELYLOMAKE

Osana tämän arviointikertomuksen valmistelua jäsenvaltioille lähetettiin 2. elokuuta 2000 kyselylomake (ks. liite). Sen kysymykset käsittelivät itsesääntelyä, käytännesääntöjä sekä teknisiä ja kasvatuksellisia toimia. Lisäksi siinä kysyttiin, koettiinko tarpeelliseksi, että toimet alaikäisten suojelemiseksi eri viestimissä olisivat yhdenmukaisempia. Jotta viestimien keskinäinen lähentymisilmiö ja komission omaksuma eri viestintäverkkoja koskevan sääntelyn tekninen tasapuolisuus otettaisiin huomioon, kyselyyn sisällytettiin kysymys,

---

5 EYVL L 33, 6.2.1999, s. 1.

6 KOM(96) 483 lopullinen.

voisiko yhteinen, kaikki audiovisuaaliset viestimet kattava luokitusjärjestelmä parantaa alaikäisten suojelua.

Vastauksia saatiin kahdeksantoista, ja niitä tuli kaikista jäsenvaltioista (yhdessä tapauksessa saatiin jäsenvaltion asemesta vastaukset kahdelta kieliyhteisöltä[7] ja toisessa tapauksessa liittovaltion hallinnolta ja kahdelta alueelta[8]). Yksi jäsenvaltio ei vastannut Internetiin liittyviin kysymyksiin – koska operaattoreille ei ole vielä perustettu järjestöä – eikä videopeleihin liittyviin kysymyksiin, koska "säännöksiä ei ole"[9].

3. TULOKSET

3.1. Internet

3.1.1. Itsesääntely ja käytännesäännöt

Suosituksen I osan 1 kohdassa suositellaan, että **jäsenvaltiot** edistävät online-palvelujen tarjoajien kansallisten itsesääntelyjärjestelmien luomista. Tämä edellyttää vähintään säännöllistä yhteydenpitoa operaattorien kesken. Useimmissa jäsenvaltioissa[10] on jo **Internet-operaattoreiden järjestöjä**, ja ainakin yhdessä jäsenvaltiossa[11] sellaisen perustamista suunnitellaan. Neljässä jäsenvaltiossa[12] on enemmän kuin yksi operaattorien edustaja, kun taas muissa on vain yksi. Kymmenestä jäsenvaltiosta[13] on Internet-palveluntarjoajia jäseninä Euroopan Internet-palveluntarjoajien järjestössä (EuroISPA)[14]. EuroIspa perustettiin 6 elokuuta 1997 Euroopan unionin maiden Internet-palveluntarjoajien järjestöjen yleiseurooppalaisena järjestönä. Sen tavoitteita ovat Internetin edistäminen, vapaiden ja avointen televiestintämarkkinoiden kehittämisen kannustaminen, alan ammatillisten standardien kehittäminen, vaikuttaminen teknisten standardien kehittämiseen, Internet-alan itsesääntelyn edistäminen ja sen sääntelyprosessiin vaikuttaminen. Käytännesäännöt[15] koskevat esimerkiksi tarjoajien sisältövastuuta, alaikäisten suojelua ja valitusmenettelyjä.

Kahdeksan jäsenvaltiota on ilmoittanut, että järjestöihin on suora yhteys yhdeltä tai usealta verkkosivulta[16], joilla on tietoa niiden tavoitteista ja toiminnasta.

Suosituksen II osan 2 kohdassa suositellaan, että **ala ja asianomaiset osapuolet** osallistuvat online-palveluihin sovellettavien alaikäisten ja ihmisarvon suojelua koskevien **käytännesääntöjen** laatimiseen, muun muassa uusien palvelujen kehittämistä suosivan ympäristön luomiseksi. Käytännesäännöissä olisi käsiteltävä i) perussääntöjä siitä, minkä tyyppisiä tietoja käyttäjille tarjotaan, millaisissa yhteyksissä ja missä muodossa, ii) online-palveluja tuottavia yrityksiä sekä sisältöjen käyttäjiä ja niiden tarjoajia koskevia perussääntöjä, iii) perussääntöjä siitä, millä edellytyksillä käyttäjille annettaisiin vanhempien suorittaman valvonnan tueksi mahdollisimman laajalti erilaisia lisävälineitä tai palveluita, iv)

---

7 Belgia.
8 Itävalta.
9 Portugali.
10 Alankomaat, Belgia, Espanja, Irlanti, Italia, Itävalta, Ranska, Ruotsi, Saksa, Suomi, Tanska, Yhdistynyt kuningaskunta.
11 Luxemburg.
12 Espanja, Italia, Saksa, Suomi.
13 Alankomaat, Belgia, Irlanti, Italia, Itävalta, Ranska, Saksa, Suomi, Tanska, Yhdistynyt kuningaskunta.
14 http://www.euroispa.org
15 http://www.euroispa.org/coc.html
16 Alankomaat, Belgia, Irlanti, Itävalta, Ranska, Ruotsi, Saksa, Tanska.

perussääntöjä valitusten käsittelystä; toimijoita olisi kannustettava luomaan valitusten lähettämistä ja vastaanottamista helpottavia välineitä ja järjestelyjä sekä tapoja käsitellä valituksia ja v) perussääntöjä yhteistyömenetelmistä toimijoiden ja toimivaltaisten viranomaisten välillä.

Yhtä poikkeusta lukuun ottamatta kaikissa niissä jäsenvaltioissa, joissa on operaattorijärjestöjä, tällaiset käytännesäännöt on laadittu tai niitä ollaan laatimassa[17]. Yksi jäsenvaltio[18] totesi vastauksessaan, että sen lainsäädäntöä pidettiin riittävän ajantasaisena Internet-rikollisuuden torjumiseen, joten käytännesääntöjä ei tarvittu. Monet mainitussa jäsenvaltiossa toimivista operaattoreista ovat kuitenkin kehittämässä yhteistä "netikettiä", jossa yhtenä osana on alaikäisten suojelu ja josta voi tulla toimivaltaisten viranomaisten tarkoittamat käytännesäännöt. Kahdessa jäsenvaltiossa[19] noudatetaan EuroIspan mallia.

Yhdessä Skandinavian maassa[20] käytännesäännöt kohdistuvat hyvään liiketoimintakäytäntöön, mutta niissä ei käsitellä alaikäisten suojelua.

Suosituksessa painotetaan, että asianosaisten osapuolien, kuten käyttäjien, kuluttajien, yritysten ja julkisten viranomaisten, tulisi osallistua kansallisten toimenpiteiden määrittelemiseen, toteuttamiseen ja arviointiin. Kolme jäsenvaltiota on vastauksissaan ilmoittanut, että viranomaiset ja/tai kuluttajat ovat osallistuneet tähän toimintaan[21].

3.1.2. Laiton ja haitallinen sisältö

Vain kolme jäsenvaltiota[22] mainitsi **erityisistä oikeudellisista lisävaatimuksista**, jotka liittyvät operaattorin velvoitteisiin laittoman sisällön suhteen. Yksi jäsenvaltio[23] pohtii, kuinka Internetiä koskevat säännöt voitaisiin yhdistää sen televiestintälainsäädäntöön, ja toiset jäsenvaltiot näyttävät pitävän yksityis- ja rikosoikeuden soveltamista riittävänä keinona laittoman sisällön torjumiseen.

Erityisiin oikeudellisiin lisävaatimuksiin liittyen yksi jäsenvaltio[24] on ottanut käyttöön järjestelmän, jossa sisällön haitallisuusasteelle on määritelty kolme tasoa. Tämä on edellyttänyt online-palvelujen sisällyttämistä rikosoikeuteen: Haitallinen mutta laillinen sisältö voidaan luetteloida ja sen jakelu sallitaan ainoastaan, jos teknisin keinoin voidaan varmistaa, että se ei ole alaikäisten saatavilla. Jos sisällöstä vastaavaa tahoa vastaan ei voida ryhtyä toimiin, toimet voidaan kohdistaa suoraan operaattoria vastaan. Operaattoreilla on velvollisuus suojella alaikäisiä tehokkaasti, ja niiden on palkattava alaikäisten suojelusta vastaava henkilö tai annettava tämä tehtävä jollekin organisaatiolle. Operaattorin vastuuasteeseen sovelletaan seuraavaa periaatetta: täysi vastuu omasta sisällöstä, rajoitettu vastuu jaellusta sisällöstä ja ei vastuuta Internetiin pääsystä. Kahdessa muussa jäsenvaltiossa[25] erityiset oikeudelliset lisävaatimukset liittyvät operaattorin velvoitteeseen toimia yhteistyössä oikeuden kanssa laittomaan tai haitalliseen sisältöön liittyvissä tapauksissa. Yhdessä

---

17 Alankomaat, Belgia, Espanja, Italia, Itävalta, Ruotsi, Ranska, Saksa, Suomi, Tanska, Yhdistynyt kuningaskunta.
18 Suomi.
19 Itävalta, Belgia.
20 Ruotsi.
21 Belgia ja Irlanti: viranomaiset, Italia: viranomaiset ja kuluttajat.
22 Italia, Ruotsi, Saksa.
23 Itävalta.
24 Saksa.
25 Italia, Ruotsi.

tapauksessa[26] on säädetty erityinen asetus, jonka mukaan jokainen Internet-toimija kantaa tietyn vastuun sisällöstään, mukaan luettuna velvollisuus poistaa sellaiset tiedot tai estää sellaisten tietojen jakelu, jotka selkeästi kuuluvat rikoslain piiriin.

Vain yhdessä jäsenvaltiossa[27] **vaaditaan erityisesti ilmoittamaan laittomasta sisällöstä oikeuslaitokselle ja/tai poliisille.** Skandinavian maat luottavat tässä asiassa operaattorien hyvään käytäntöön, kun taas yhdessä jäsenvaltiossa[28] aiheesta on annettu käytännesäännöt. Kaksi jäsenvaltiota[29] on ilmoittanut, että käytännössä operaattoreilla on velvollisuus poistaa laiton sisältö saatuaan siitä tiedon, koska asia kuuluu rikosoikeuden alaisuuteen.

Vihjelinjoja haitallisesta tai laittomasta sisällöstä tehtyjen valitusten käsittelemiseksi on lähes kaikissa jäsenvaltioissa, tai sellaisia ollaan perustamassa.

Viidessä jäsenvaltiossa[30] vihjelinjaa ylläpitää poliisi erityisesti lapsipornoon liittyvissä tapauksissa. Yksi jäsenvaltio suunnittelee lapsipornoon liittyvän vihjelinjan perustamista[31]. Eurooppalaiseen vihjelinjojen INHOPE-verkkoon[32] – jota komissio rahoittaa ja joka on osa toimintasuunnitelmaa (ks. jäljempänä) – kuuluvia vihjelinjoja on jo kuudessa jäsenvaltiossa[33]. Kahdesta muusta jäsenvaltiosta[34] on liittymässä vihjelinjoja INHOPE-verkkoon ja kahdesta jäsenvaltiosta[35] on valittu vihjelinjoja rahoitettavaksi osana verkkoa. Yhdessä jäsenvaltiossa[36] suurilla operaattoreilla on väärinkäytöksiä käsittelevät osastot, ja laittomasta sisällöstä saadut ilmoitukset välitetään poliisille. Lisäksi siellä toimii asiamies, joka antaa Internetin käyttäjille apua ja tukea sekä teknisissä ongelmissa että sisältöön liittyvissä kysymyksissä, sekä erityinen Pelastakaa lapset -vihjelinja.

Vihjelinjat voisivat olla tehokkaampia, jos ne olisivat tunnetumpia Internetin käyttäjien keskuudessa. Suuria **kampanjoita** on kuitenkin toteutettu vain viidessä jäsenvaltiossa[37], ja jonkin verran tietoa on annettu kahdessa muussa[38]. Yhdessä jäsenvaltiossa[39] suunnitellaan tiedotuskampanjan aloittamista.

Kaiken kaikkiaan jäsenvaltiot pitävät **vihjelinjoja tärkeinä**, mutta niiden tehokkuudesta ollaan eri mieltä. Tämän suhteen on todennäköisesti liian varhaista tehdä mitään päätelmiä.

Laittoman sisällön maantieteellisen alkuperän suhteen lähes kaikki jäsenvaltiot vahvistivat vastauksissaan, että selvä enemmistö tällaisista verkkosivuista sijaitsee **Euroopan unionin ulkopuolella**, lähinnä Yhdysvalloissa (poliittisesti äärimmäinen ja seksuaalisesti karkea sisältö) ja Venäjällä sekä Aasiassa (pornografia tai pedofilia).

---

26 Ruotsi.
27 Italia.
28 Belgia.
29 Irlanti, Luxemburg.
30 Belgia, Itävalta, Saksa, Suomi, Tanska.
31 Espanja.
32 http://www.inhope.org
33 Alankomaat (Meldpunt), Irlanti (Hotline), Itävalta (ISPA), Ranska (AFA-France), Saksa (FSM, Newswatch, jugendschutz.net), Yhdistynyt kuningaskunta (IWF).
34 Espanja, Ruotsi.
35 Italia, Tanska.
36 Ruotsi.
37 Alankomaat, Irlanti, Suomi, Tanska, Yhdistynyt kuningaskunta.
38 Ruotsi, Saksa.
39 Espanja.

3.1.3. Suodatus ja koulutus

Suodatusjärjestelmien kehittämiseen liittyviä **erityisohjelmia –** Euroopan unionin toimintasuunnitelman yhteydessä yhteisrahoitettujen hankkeiden lisäksi – on toteutettu kolmessa jäsenvaltiossa[40], ja yksi jäsenvaltio[41] ilmoitti vastauksessaan, että tällainen toiminta sisältyi kansalliseen tutkimus- ja kehityssuunnitelmaan. Vastauksessa ei tarkennettu, miten. Yksi jäsenvaltio[42] korosti, että nykyiset suodatusjärjestelmät, kuten "Websense", on kehitetty lähinnä englanninkielisille markkinoille, ja niitä on mukautettava. Toinen jäsenvaltio[43] huomautti, että yhteisen merkintästandardin puuttuessa suodatusjärjestelmät olivat rajallisia. Operaattoreilla on velvollisuus **tiedottaa käyttäjille suodatus- ja luokitusjärjestelmistä ja -ohjelmista** käyttäjän iän määrittämiseksi vain yhdessä jäsenvaltiossa[44], ja toisessa[45] tämä kuuluu operaattorien käytännesääntöihin.

Suosituksen II osan 4 kohdan mukaisesti **toimiala** on myös osallistunut aktiivisesti turvallisemman Internetin luomiseen tutkimalla luokitus- ja suodatusjärjestelmiä ja perustamalla "aidattuja puutarhoja".

Keväällä 1999 joukko johtavia kansainvälisiä Internet-yhtiöitä ja -järjestöjä perusti Internet Content Rating Association -järjestön (ICRA), joka on riippumaton, voittoa tavoittelematon organisaatio. ICRA:n tehtävä on kehittää, toteuttaa ja hallita kansainvälisesti hyväksyttäviä vapaaehtoisia itseluokitusjärjestelmiä, jotka antavat Internetin käyttäjille kaikkialla maailmassa mahdollisuuden rajoittaa haitalliseksi katsomansa sisällön saatavuutta erityisesti lapsilta[46].

Aidatut puutarhat koostuvat erityisistä portaaleista, joissa operaattorit takaavat niiden kautta avautuvien sivujen laadun.

Internetin turvallisempaa käyttöä edistäviä **kampanjoita** on toteutettu useimmissa jäsenvaltioissa[47]. Useat jäsenvaltiot ovat korostaneet koulujen merkitystä sopivana paikkana kasvatuksellisille toimenpiteille.

Monet jäsenvaltiot tunnustavat Internetin vaarat. Yksikään niistä ei kuitenkaan katso, että nämä olisivat hidastuttaneet Internetin kehittymistä.

Suosituksen III osassa **komissiota** kehotetaan helpottamaan yhteyksiä kansallisten itsesääntelypuitteiden määrittelystä ja toteuttamisesta vastaavien elinten välillä sekä kokemusten ja hyvien toimintatapojen vaihtoa sekä edistämään kansainvälistä yhteistyötä. Komission toiminta on tässä yhteydessä keskittynyt erilaisten hankkeiden yhteisrahoitukseen Internetin käyttöturvallisuuden parantamista koskevan toimintasuunnitelman yhteydessä.

---

40 Kreikka, Saksa, Yhdistynyt kuningaskunta.

41 Espanja.

42 Itävalta.

43 Saksa.

44 Ranska.

45 Espanja.

46 Toisin kuin edeltäjänsä RSACi, joka antaa kuluttajille tietoa verkkosivujen seksuaalisuuden, alastomuuden, väkivallan, loukkaavan kielenkäytön (karkeus tai vihamielisyys) asteesta ja joka edustaa pelkästään yhdysvaltalaisia/amerikkalaisia kulttuuriarvoja, ICRA antaa vanhempien kaikissa jäsenvaltioissa määritellä itse perusteet, joilla verkkosivut voivat läpäistä suodattimen; lisätietoja on verkkosivulla www.icra.org.

47 Alankomaat, Belgia, Espanja, Irlanti, Itävalta, Kreikka, Luxemburg, Ruotsi, Saksa, Suomi, Yhdistynyt kuningaskunta.

Kaikki hankkeet edistävät osaltaan tavoitetta luoda yhteyksiä eri toimijoiden välillä. Ensimmäinen toimintalinja koskee turvallisemman ympäristön luomista, joka toteutetaan perustamalla eurooppalainen vihjelinjojen verkko (INHOPE) ja yhteydet tämän verkon ja yhteisön ulkopuolisten maiden vihjelinjojen välille sekä tukemalla Euroopan tason suuntaviivojen kehittämistä käytännesäännöille. Toinen toimintalinja liittyy tavoitteeseen edistää eurooppalaisten suodatus- ja luokitusjärjestelmien kehittämistä, opettaa käyttäjille niiden käyttöä sekä osoittaa suodatuksen ja luokittelun edut[48].

Toimintasuunnitelmassa korostetaan, kuinka tärkeää on kansainvälinen yhteistyö operaattoreiden ja muiden asianosaisten osapuolten välillä Euroopan unionissa sekä niiden kumppanien kanssa muilla alueilla. Muut toimet koskevat tiedotustoimia, joiden avulla lisätään vanhempien ja opettajien luottamusta lasten Internetin turvalliseen käyttöön, ja oikeudellisten vaikutusten arviointia, kuten sovellettavaan oikeuteen ja menettelyyn liittyviä kysymyksiä, kun otetaan huomioon, että oikeutta sovelletaan alueellisesti – joko kansallisesti tai yhteisön oikeuden osalta Euroopan unionin tasolla – kun taas Internet toimii maailmanlaajuisesti.

Komissio hyväksyi 21. joulukuuta 2000 tiedonannon ja ehdotuksen puitepäätökseksi lasten seksuaalisen hyväksikäytön ja lapsipornografian torjumisesta[49]. Ehdotus kattaa lähinnä yhteiset määritelmät, seuraamukset ja syytteeseen asettamisen. Se kattaa myös tietokonejärjestelmän avulla tehdyt lapsipornografiaan liittyvät rikokset, esimerkiksi lapsipornografian levittämisen Internetin välityksellä.

3.1.4. Eurooppalainen ja kansainvälinen yhteistyö

Kaikki kyselyyn vastanneet jäsenvaltiot suhtautuivat myönteisesti **eurooppalaiseen yhteistyöhön** ja erityisesti eurooppalaiseen toimintasuunnitelmaan. Yksi jäsenvaltio[50] nimenomaisesti pahoittelee jäsenvaltioiden välistä yhteistyötä koskevien kansallisten lakien yhdenmukaistamisen puutetta. Useat jäsenvaltiot korostavat kuitenkin, että Euroopan tason yhteistyö ei riitä, ja ne vaativat maailmanlaajuista yhteistyötä ja maailmanlaajuisten vähimmäisnormien luomista.

3.2. Tv- ja radiotoiminta

Suosituksen I osan 2 kohdassa suositellaan **jäsenvaltioita** rohkaisemaan lainkäyttövaltansa alaisuuteen kuuluvia lähetystoiminnan harjoittajia tutkimaan ja kokeilemaan uusia keinoja alaikäisten suojelun ja käyttäjille suunnatun valistuksen alalla vapaaehtoisesti, kansallista ja yhteisön lainsäädäntöä täydentäen.

Jäsenvaltioilta saatujen vastausten perusteella **itsesääntely** on televisio- ja radiotoiminnassa vähäisempää kuin Internetissä. Yksi jäsenvaltio[51] on kehittänyt järjestelmän, joka kattaa eri viestimet, lähetystoiminta mukaan luettuna (ks. jäljempänä).

---

48 Viisi hanketta on jo toteutusvaiheessa, ja komissio on parhaillaan julkaisemassa uutta ehdotuspyyntöä. Tähän sisältyviä toimenpiteitä ovat: i) aidatut puutarhat, ii) nykyisten tietokoneohjelmien mukauttaminen uusille kielille, iii) "perheystävälliset" haut, iv) kolmansien osapuolten – kaupallisten tai ei-kaupallisten, arvosuuntautuneiden organisaatioiden – toimittamat malli- ja luettelotiedostot käytettäväksi yhdessä selainten omien suodatustoimintojen kanssa ja v) suodatusohjelmien ja -palvelujen vertailuanalyysi (http://europa.eu.int/ISPO/iap) .

49 KOM(2000) 854 lopullinen.

50 Saksa.

51 Alankomaat.

Joissakin jäsenvaltioissa itsesääntelyn suhteen erotellaan julkiset ja kaupalliset lähetystoiminnan harjoittajat. Viidessä jäsenvaltiossa julkisilla lähetystoiminnan harjoittajilla on sisäiset käytännesäännöt[52], ja yhdessä tapauksessa kaupalliset lähetystoiminnan harjoittajat ovat perustaneet itsesääntelyorganisaation[53]. Yhdessä jäsenvaltiossa[54] riippumaton televisio- ja radioviranomainen vastaa yksinomaan yksityisistä lähetystoiminnan harjoittajista. Muissa jäsenvaltiossa lähetystoiminnan harjoittajat noudattavat yleisluonteisempia sääntöjä[55], tai itsesääntely koskee yksinomaan[56] tai etupäässä[57] alaikäisten suojelua. Joissakin jäsenvaltioissa yksityiset lähetystoiminnan harjoittajat soveltavat omia käytännesääntöjään[58].

Televisio ilman rajoja -direktiivin 22 artiklan 3 kohdassa säädetään, että lähetettäessä alaikäisille mahdollisesti haitallisia ohjelmia niitä edeltää **äänimerkkinä annettu varoitus** tai ne voidaan tunnistaa näiden ohjelmien koko keston ajan näkyvästä **tunnusmerkistä.** Kaikki kyselyyn vastanneet jäsenvaltiot ovat siirtäneet tämän artiklan osaksi kansallista lainsäädäntöään.

Suodatusjärjestelmiä käytetään vain digitaalilähetyksissä. Yksi jäsenvaltio[59] erottelee toisistaan julkisen digitaalisen lähetystoiminnan harjoittajat, joihin sovelletaan samaa järjestelmää kuin julkisiin analogisen lähetystoiminnan harjoittajiinkin (lähetysajan rajoittaminen, varoitusmerkit ja äänet), ja kaupalliset digitaalisen lähetystoiminnan harjoittajat, joiden lähetyksissä lähetysajan rajoittaminen voidaan korvata erityisellä tunnuslukutekniikalla. Tätä tekniikkaa käytetään myös yksityisissä lähetyksissä tai maksutelevisiossa kahdessa jäsenvaltiossa[60]. Sähköistä lukitusta käytetään viidessä jäsenvaltiossa[61].

Televisio ilman rajoja -direktiivin 22 artiklan b kohdan mukaisesti komissio pyysi Oxfordin yliopistoa tekemään tutkimuksen vanhempien mahdollisuuksista valvoa television katselua[62]. Tutkimuksessa tultiin tulokseen, että yhdysvaltalainen ja kanadalainen järjestelmä – joka perustuu ns. V-siru-teknologiaan – ei ole teknisesti toteuttamiskelpoinen Euroopassa. V-sirun asemesta tulisi keskittyä sääntelyratkaisuihin, jotka on suunnattu digitaaliympäristön mahdollisuuksiin ja haasteisiin, koska digitaaliteknologian avulla voidaan toteuttaa huomattavasti paremman suojelutason tarjoavia laitteita.

Edellä mainitun tutkimuksen keskeiset päätelmät esiteltiin komission tiedonannossa "Vanhempien suorittamaa televisionkatselun valvontaa koskeva tutkimus"[63]. **Euroopan parlamentti** antoi tiedonannosta päätöslauselman[64], jossa se pani merkille Oxfordin yliopiston tutkimuspäätelmät eurooppalaisista televisiojärjestelmistä ja toivoi, että DVB-toiminnalla (ks. jäljempänä) on lähitulevaisuudessa positiivisia vaikutuksia yritysten ja perheiden eduksi. Se korosti myös, että kaikilla perheillä on oltava mahdollisuus saada

---

52 Belgia (Wallonia), Irlanti, Itävalta, Ranska, Saksa.
53 Saksa.
54 Yhdistynyt kuningaskunta.
55 Italia, Kreikka.
56 Italia, Suomi.
57 Espanja.
58 Belgia (Flanderi), Ranska.
59 Saksa.
60 Ranska; maksutelevisio: Yhdistynyt kuningaskunta.
61 Espanja, Kreikka, Ranska, Ruotsi, Tanska.
62 Ks. www-sivustoa koskeva viite edellä kohdassa "Johdanto".
63 KOM(1999) 371 lopullinen.
64 A5-0258/2000.

kohtuuhintaan käyttöönsä televisio-ohjelmien suodatuslaite ja että Euroopan televisiotoiminnan harjoittajat luovat alaikäisten suojelua koskevan itsesääntelykäytännön.

Suosituksen II osan 4 kohdassa suositellaan, että **toimiala ja asianomaiset osapuolet** toteuttavat aloitteita, joiden tarkoituksena on edistää alaikäisten pääsyä laajemmin audiovisuaalisten ja tietopalvelujen käyttäjiksi, välttäen mahdollisesti haitallista sisältöä.

Vastaanotettuaan vuoden 1999 alkupuolella vanhempien suorittamaa televisionkatselun valvontaa koskevan tutkimuksen komissio kuuli DVB-konsortiota (Digital Video Broadcasting Consortium) sellaisten laitteiden toimintavaatimuksista, joiden avulla vanhemmat tai huoltajat voivat valvoa, millaisia ohjelmia alaikäiset katsovat. DVB-konsortioon kuuluu yli 200 organisaatiota, kuten televisio- ja radiotoiminnan harjoittajia (julkisia ja kaupallisia), (kuluttajille ja ammattikäyttöön tarkoitettujen laitteiden) valmistajia, (satelliitti-, kaapeli- ja maanpäällisten verkkojen) operaattoreita sekä sääntelyelimiä Euroopan komissio mukaan luettuna.

DVB katsoo[65], että Internet on nopeasti kehittymässä videoita lähettäväksi viestimeksi ADSL- ja kaapelimodeemien mahdollistaman virtaavan videotekniikan ansiosta. Monet operaattorit ovat tuomassa markkinoille kotipäätteitä (set-top box), joiden avulla katsojat pääsevät yhdellä kaukosäätimen painikkeen painamisella katsomaan televisiostaan sekä perinteisiä ohjelmia että Internet-tarjontaa. Tämän vuoksi DVB katsoo, että jos vanhempien suorittaman valvonnan tueksi tuodaan uusi tekniikka, joka toimii vain digitaalisessa lähetystoiminnassa, tämä aiheuttaisi siirtoteknologian markkinoille tarpeetonta häiriötä. Se saattaisi perinteiset lähetystoiminnan harjoittajat ja jakelijat epäedulliseen asemaan. DVB:n mukaan uutta vanhempien avuksi tarkoitettua järjestelmää on sovellettava suhteellisesti kaikkiin kotona käytettyihin viestimiin. Se katsoo, että tällainen järjestelmä voi olla toteuttamiskelpoinen, joskin teknisiä ja institutionaalisia haasteita ei saa aliarvioida. DVB tähtäisi pitkän aikavälin ratkaisuun, jossa ei ensimmäisessä vaiheessa kiinnitettäisi huomiota siirtymäkauden ongelmiin. Varsinkin televisio- ja radiotoiminnan ja Internetin saneltu lähentäminen ratkaisussa, joka ei ole sopiva kummallekaan, olisi askel taaksepäin. Alan tuen varmistamiseksi markkinoille ei tulisi asettaa mitään takautuvia vaatimuksia, jotka edellyttäisivät muutoksia olemassa oleviin laitteisiin.

DVB on myös vahvistanut halunsa toimia yhdessä komission, jäsenvaltioiden edustajien ja muiden markkinatoimijoiden kanssa "oikeudenmukaiseen kuvaukseen" perustuvan sisällönluokitusjärjestelmän määrittämiseksi ja sen selvittämiseksi, kuinka se voitaisiin toteuttaa markkinoilla. Erityisesti DVB haluaisi i) tutkia Internetin luokitusjärjestelmiä ja antaa neuvoja siitä, kuinka ne voisivat voimia tulevaisuuden lähetystoimintaympäristössä, ii) selvittää tekniset erittelyt, joilla varmistetaan, että luokitustiedot siirtyvät koko lähetysverkon laajuudessa ja iii) olla mukana saavuttamassa laajaa yhteisymmärrystä markkinalähtöisen ratkaisun löytämiseksi.

3.3. Muita aloitteita

Videopelien luokitusta koskevia säännöksiä on vain muutamassa jäsenvaltiossa[66]. Yhdessä jäsenvaltiossa on järjestelmä, joka kattaa elokuvat, videokasetit, videopelit ja tilauspalvelut[67], ja siinä edellytetään ikärajan merkitsemistä. Yhdessä jäsenvaltiossa on taas nimenomaisesti kielletty laittomien videopelien myynti ja rajoitettu alaikäisille mahdollisesti haitallisten

---

65 DVB:n puheenjohtajan Theo Peckin kirje komissiolle 13.12.2000.

66 Irlanti, Ranska, Ruotsi, Saksa, Suomi, Yhdistynyt kuningaskunta.

67 Suomi.

videopelien myyntiä[68]. Yhdessä jäsenvaltiossa pohditaan parhaillaan ikäluokitusta[69], ja yhdessä on taas luotu laittomat videopelit kieltävä sääntelyjärjestelmä[70]. Videopelien **luokitusta** koskevaa **itsesääntelyä** on vain muutamassa jäsenvaltiossa[71].

Vain kolme jäsenvaltiota[72] katsoo, että niiden videopelejä koskevat toimenpiteet ovat **riittävät** alaikäisten suojelemiseksi. Kolmelle jäsenvaltioille[73] kannan ottaminen oli liian aikaista.

Erityisiä aloitteita on toteutettu kahdessa jäsenvaltiossa[74], joissa on hylätty perinteinen menettelytapa, jossa hoidetaan erikseen kukin tiedonjakelukanava, kuten televisio ja radio, Internet, videokasetit/DVD-levyt ja videopelit. Nämä aloitteet tuntuvat myös vahvistavan, että itsesääntely voi edistää tehokkaasti alaikäisten suojelua audiovisuaalisissa viestimissä, jos kaikki osapuolet ovat tiiviisti mukana:

68 Saksa.
69 Ruotsi.
70 Ranska.
71 Alankomaat, Ranska, Ruotsi, Saksa, Tanska, Yhdistynyt kuningaskunta.
72 Alankomaat, Itävalta, Yhdistynyt kuningaskunta.
73 Belgia, Irlanti, Ruotsi.
74 Alankomaat, Yhdistynyt kuningaskunta.

Alankomaat reagoi suositukseen perustamalla 1. joulukuuta 1999 audiovisuaalisten viestimien luokitusinstituutin (NICAM - Nederlands Instituut voor de Classificatie van Audiovisuele Media). NICAMin perustamiseen osallistui kolme ministeriötä: terveys-, hyvinvointi- ja urheiluministeriö, oikeusministeriö sekä koulutus-, kulttuuri- ja tiedeministeriö.

NICAM tuo yhteen Alankomaiden julkisen palvelun lähetysorganisaatiot, kaupalliset lähetysyhtiöt, elokuva- ja videotuottajat, videomyymälät, jälleenmyyjät ja tietokonepelien jakelijat. Lisäksi lukuisilla korkeakouluilla ja muilla organisaatioilla ja henkilöillä on yhteyksiä NICAMiin siten, että ne ovat jäseninä neuvoa-antavassa komiteassa tai riippumattomissa valitus- ja muutoksenhakulautakunnissa.

NICAMin perustamisen tarkoitus oli luoda tehokas ja **yhtäläinen luokitusjärjestelmä kaikille audiovisuaalisille viestimille.** NICAMissa laaditaan luokitusten suuntaviivoja, käsitellään valituksia ja se on Alankomaiden tärkein asiantuntijakeskus kysymyksissä, jotka liittyvät nuorten ihmisten suojeluun audiovisuaalisten viestimien haitallisilta vaikutuksilta. Kuluttajat, toimittajat, poliitikot ja kaikki, jotka ovat tekemisissä audiovisuaalisten viestimien luokitusten kanssa, toimittavat NICAMille ikärajoja ja muita luokitustapoja koskevia kysymyksiä. NICAM pyrkii myös tarjoamaan kuluttajille tietoa, jotta he pystyisivät tietokonepelin, elokuvan tai televisio-ohjelman **kuvauksen** perusteella tekemään perustellun päätöksen sen suhteen, onko kyseinen tuote soveltuva nuorille vai ei. Tämä tiedotustoiminta on uutta, ja se täydentää nykyisiä ja tulevia ikäluokituksia, kuten Alankomaiden elokuvien luokituslaitoksen nykyisiä ikäluokituksia.

Yhdistyneessä kuningaskunnassa on julkaistu viestintää koskeva valkoinen kirja, jossa määritellään viestinnän sääntelyn uusi kehys[75]. Kirjan mukaan yleisimmille televisio- ja radiopalveluille kehitetään lakisääteiset säännöt. Yhteistyö alan toimijoiden kanssa varmistaa tehokkaat yhteis- ja itsesääntelyratkaisut suojelun toteuttamiseksi muissa palveluissa, kuten Internetissä. Järjestelmiä kehitetään, jotta ihmiset voivat tehdä tietoisia valintoja sen suhteen, mitä he ja heidän lapsensa näkevät ja kuulevat. Samoin pyritään kehittämään viestimien vastuullisuutta. Kirjassa kaavaillaan jatkuvatoimisia ja tehokkaita mekanismeja Internetin laittoman sisällön torjumiseksi. Tällaisia mekanismeja toimii esimerkiksi Internet Watch Foundationin alaisuudessa. Siinä mainitaan sellaisten luokitus- ja suodatusjärjestelmien edistäminen, joiden avulla Internetin käyttäjät voivat valvoa näkemäänsä ja lastensa näkemää sisältöä. Kirjassa käsitellään myös esiluokitusjärjestelmää videoille, DVD-levyille ja tietokonepeleille sääntelyrakenteen puitteissa.

4. PÄÄTELMÄT

Suosituksessa pyydetään jäsenvaltioita, alaa ja asianomaisia osapuolia sekä komissiota tehostamaan alaikäisten ja ihmisarvon suojelua televisio- ja radiotoiminnassa ja Internetissä. Euroopan parlamentti korosti turvallisen ympäristön tarvetta hyväksyessään edellä mainitun vanhempien suorittamaa valvontaa koskevan päätöslauselman. Nyt kun kaksi vuotta on kulunut, suosituksen soveltamisen tulokset ovat kaiken kaikkiaan rohkaisevia, vaikkakin asianomaisten osapuolten ja erityisesti kuluttajien olisi pitänyt osallistua laajemmin käytännesääntöjen luomiseen.

[75] www.communicationswhitepaper.gov.uk

Jäsenvaltiot ovat soveltaneet suositusta eri tavoin. On kuitenkin syytä korostaa, että useimmissa jäsenvaltioissa on käynnistetty kampanjoita Internetin turvallisemman käytön puolesta, ja joissakin jäsenvaltioissa on säädetty uusia lakeja ja muita tukitoimenpiteitä, esimerkiksi vihjelinjoja, joiden avulla poliisille voi ilmoittaa lapsipornotapauksista. Toimenpiteiden erilaisuus ei ole yllättävää ottaen huomioon niin kulttuurisen monimuotoisuuden kuin Internetin kehittyneisyydenkin erot. Kaksi vuotta voi myös olla suhteellisen lyhyt aika suosituksen täysipainoiseksi soveltamiseksi.

Eri audiovisuaalisissa viestimissä on havaittavissa toiminnan laantumista, ja useimmiten toimet kohdistuvat alaikäisten ja ihmisarvon suojeluun Internetissä, vähiten taas videopeleihin. Tämä ei ole yllättävää, sillä suositus käsittelee lähinnä Internetiä. Kun verrataan yksittäisten jäsenvaltioiden toteuttamia toimia, voidaan havaita suuria eroja. Ääritapauksissa toimintaa ei ole juuri ollenkaan, varsinkaan Internetin osalta, ja toisaalta on ryhdytty mittaviin ponnistuksiin yhteisen, eri audiovisuaaliset viestimet kattavan politiikan luomiseksi.

Toimiala kehittää parhaillaan esimerkiksi ICRA:n kautta luotettavia suodatus- ja luokitusjärjestelmiä Internetiä varten. Niitä voidaan mukauttaa yksilöllisesti eri jäsenvaltioissa kansalaisten kulttuuristen arvojen mukaan. Toimialan suorittama työ ei ole yhtä kehittynyttä digitaalisen televisio- ja radiotoiminnan osalta. DVB on ilmoittanut komissiolle olevansa halukas johtamaan ponnisteluja tällä alalla edellyttäen, että Euroopan tason lainsäätäjä antaa toimialalle selkeän merkin aikeistaan[76].

Komissio on osaltaan vaikuttanut alaikäisten parempaan suojeluun audiovisuaalisissa viestimissä soveltamalla Internetin käyttöturvallisuuden parantamista koskevaa toimintasuunnitelmaa. Jäsenvaltioiden pyynnöstä ja toimintasuunnitelman mukaisesti komissio lujittaa edelleen eurooppalaista ja kansainvälistä yhteistyötä.

Vaikka suositus ei suoranaisesti liitykään televisio ilman rajoja -direktiiviin, tämän arviointikertomuksen tulokset voivat hyvinkin vaikuttaa siihen, kuinka mahdollisella uudella direktiivillä voitaisiin edistää alaikäisten ja ihmisarvon suojelua kaikessa sähköisen sisällön tarjonnassa.

Direktiivin säännösten mukaisesti komissio aloittaa säännösten perusteellisen tarkastelun, johon liittyy kaikkien asianomaisten osapuolten avoin ja laaja kuulemiskierros.

Kertomuksen tulokset osoittavat, että alaikäisten ja ihmisarvon suojelu on vaativaa kaikissa viestimissä, niin Internetissä, televisio- ja radiotoiminnassa, videopeleissä, videokaseteissa kuin DVD-levyissäkin. Tarvitaan uusia ponnistuksia yhdenmukaisen lähestymistavan varmistamiseksi erityisesti, kun viestimien lähentyminen lisääntyy edelleen Internet-television, vuorovaikutteisen radio- ja televisiotoiminnan tai videopelien Internetistä lataamisen muodossa. Myös käyttäjien ja kuluttajien osallistumista olisi rohkaistava.

---

[76] DVB:n puheenjohtajan 13.12. päivätyn, komissiolle osoitetun kirjeen viimeisessä kappaleessa sanotaan seuraavaa: "On olennaisen tärkeää saada tietoon jäsenvaltioiden ja Euroopan parlamentin näkemykset, ennen kuin toimia minkään erityisratkaisun osalta voidaan jatkaa. Jos asioista päästään yhteisymmärrykseen."

Toteutetut ratkaisut, kuten Alankomaiden NICAM-instituutti ja Yhdistyneessä kuningaskunnassa laadittu valkoinen kirja, osoittavat, että yhteis- ja itsesääntelyn avulla voidaan saavuttaa paljon, ja ne voivat toimia suunnannäyttäjinä suosituksen jatkototeutuksessa.

LIITE

Kyselylomake

Tausta: Neuvoston suositus, annettu 24. syyskuuta 1998, Euroopan audiovisuaalisia ja tietopalveluja tuottavien yritysten kilpailukyvyn parantamisesta edistämällä kansallisia järjestelmiä, joiden tarkoituksena on saattaa alaikäisten ja ihmisarvon suojelu vertailukelpoiselle ja tehokkaalle tasolle (98/560/EY)

Johdanto

Edellä mainitun suosituksen III osan 4 kohdassa kehotetaan komissiota esittämään Euroopan parlamentille ja neuvostolle arviointikertomus kahden vuoden kuluttua suosituksen antamisesta. Tämän kyselylomakkeen tarkoituksena on auttaa komissiota keräämään ne tiedot ja näkemykset, joita se tarvitsee voidakseen laatia syvällisen raportin suosituksen tehokkuudesta.

Taustaa

Alaikäisten suojelun perinteisiä keinoja audiovisuaalialalla ovat olleet elokuvien luokittelu ja tv-ohjelmien lähetysajan rajoittaminen (alaikäisten kannalta todennäköisesti haitallisten tv-ohjelmien lähettäminen aikaan, jolloin he eivät niitä todennäköisesti katsele). Tämä lähestymistapa perustuu yleensä sääntelyyn. Digitaalitekniikka ja erityisesti Internet tarjoavat uusia keinoja audiovisuaalisen sisällön välittämiseen ja katseluun. Niinpä tarvitaankin uusia keinoja, joilla voidaan suojella alaikäisiä haitalliselta sisällöltä ja päästä eroon ihmisarvoa loukkaavasta laittomasta sisällöstä. Vastatakseen haasteeseen neuvosto antoi 24. syyskuuta 1998 suosituksen, jonka ydinsisältönä oli kehotus perustaa sääntelyjärjestelmän tueksi kansallisia itsesääntelyjärjestelmiä ja tehostaa näin alaikäisten ja ihmisarvon suojelua televisio- ja radiotoiminnassa ja Internetissä.

Suositus oli suoraa seurausta julkisista kuulemisista, jotka järjestettiin komission julkaistua vihreän kirjan alaikäisten ja ihmisarvon suojelusta audiovisuaalisissa ja tietopalveluissa. Kuullut tahot vaikuttivat olevan yksimielisiä eräistä seikoista, kuten siitä, että lainsäädännön tueksi tarvitaan itsesääntelyä – tietosisältöähän on lähes rajattoman paljon, se voi sijaita missä tahansa ja siihen pääsee käsiksi lähes mistä paikasta tahansa. Suositus on tämän asiakirjan liitteenä.

Kysymykset

Internet

Toimiiko maassanne Internet-palveluntarjoajien yhdistys? Olkaa hyvä ja antakaa sen tai niiden tiedot.

Ovatko maassanne toimivat Internet-palveluntarjoajat laatineet käytännesääntöjä? Mikäli mahdollista, ilmoittakaa missä www-osoitteessa niihin voi tutustua.

Missä määrin viranomaiset ja kuluttajat olivat mukana palveluntarjoajien käytännesääntöjen laadinnassa? Onko viranomaisia ja kuluttajia kuultava, kun sääntöjä tarkistetaan tai muutetaan?

Onko maanne lainsäädännössä vaatimuksia, joita sovelletaan **nimenomaan** Internet-palveluntarjoajiin ja siihen, miten näiden on toimittava Internetin välityksellä käyttöön saatavan laittoman tai haitallisen sisällön suhteen? Mitä nämä vaatimukset ovat?

Edellytetäänkö Internet-palveluntarjoajien ilmoittavan poliisille tai oikeusviranomaisille Internetin kautta saatavissa olevasta ihmisarvoa loukkaavasta laittomasta sisällöstä?

Onko maahanne perustettu vihjelinjoja, johon haitallisesta tai laittomasta Internet-sisällöstä voi ilmoittaa? Olkaa hyvä ja antakaa vihjelinjan tai -linjojen yhteystiedot (myös www- ja sähköpostiosoite) sekä tiedot niiden rahoitusjärjestelyistä.

Arviolta mikä osa raportoidusta ongelmallisesta Internet-sisällöstä sijaitsee maanne tai EU-maiden ulkopuolella toimivalla palvelimella?

Millä toimilla tai aloitteilla viranomaiset tai operaattorit ovat tehneet vihjelinjoja tunnetuksi? Pidetäänkö näitä toimia tai aloitteita tehokkaina?

Mikäli vihjelinjoja on otettu käyttöön, antakaa mahdollisuuksien mukaan arvio siitä, miten tehokkaasti ne ovat vähentäneet haitallisen ja laittoman sisällön määrää ja saatavuutta. Voitte ilmoittaa tässä esim. yleisen mielipiteen ja operaattorien käsityksen tehokkuudesta.

Ovatko alan yritykset tai viranomaiset pyrkineet (paitsi mahdollisesti osallistumalla yhteisön toimintaohjelmasta rahoitettaviin toimiin Internetin turvallisuuden lisäämiseksi) kehittämään Internetiin sovellettavia suodatus- tai luokitusjärjestelmiä maassanne? Miten niissä on edistytty ja mitä ongelmia on kohdattu?

Velvoitetaanko lainsäädännössä tai alan käytännesäännöissä Internet-palveluntarjoajat tiedottamaan asiakkailleen saatavilla olevista seulonta- ja luokitusjärjestelmistä ja käyttäjän iän tarkistamiseen käytettävistä ohjelmistoista?

Millä toimilla on valtakunnallisesti, alueellisesti tai paikallisesti levitetty tietoa Internetin turvallisuudesta? Ovatko toimet osa laajempaa mediakasvatusohjelmaa? Onko toimia tuettu julkisin vai yksityisin varoin (esim. yrityksiltä tai vapaaehtoisjärjestöiltä saaduin varoin) vai molemmista lähteistä?

Tukevatko mitkään seikat käsitystä, että ihmisten huoli Internetin kautta saatavilla olevasta haitallisesta tai laittomasta sisällöstä olisi hidastanut Internetin kehitystä maassanne?

Pidetäänkö asiaa koskevaa tämänhetkistä kansainvälistä (erityisesti eurooppalaista) yhteistyötä riittävänä? Ellei pidetä, miten sitä pitäisi parantaa?

Tv- ja radiotoiminta

Onko maanne tv- ja radioyhtiöillä itsesääntelyjärjestelmää? Olkaa hyvä ja kuvailkaa sitä erityisesti jäsenistön kannalta.

Kuuluuko itsesääntelyjärjestelmään alaikäisten suojelua ja haitallista sisältöä käsitteleviä käytännesääntöjä? (Tämä kysymys ei koske alaikäisille tarkoitettua mainontaa. Siinä tarkoitetaan sellaista audiovisuaalista sisältöä, joka voi olla haitallista alaikäisille, sisältyipä se mainoksiin tai varsinaiseen ohjelmistoon.)

Edellytetäänkö lainsäädännössä tai käytännesäännöissä, että kuvaruudussa esitetään varoitus mahdollisesti haitallisesta tv-ohjelmasta? Edellytetäänkö niissä, että ennen ohjelman alkua lähetetään kuultava varoitus? Mikäli tällaisia menetelmiä on käytössä, pidetäänkö niitä tehokkaina?

Käyttääkö jokin maassanne toimiva tv- tai radioyhtiö teknisiä suodatuslaitteita varmistaakseen, etteivät alaikäiset voi katsella haitallisia ohjelmia? Millä toimilla ja aloitteilla on siinä tapauksessa varmistettu, että lasten vanhemmat ja holhoojat tietävät näistä laitteista ja osaavat käyttää niitä? Pidetäänkö laitteita maassanne tehokkaana keinona suojella alaikäisiä?

Videopeliohjelmistot

Onko maanne lainsäädännössä erityisiä säännöksiä videopelien myynnistä? (Kysymyksessä tarkoitetaan videopeliohjelmistojen fyysistä myyntiä, ei ohjelmistojen tarjoamista Internetissä ladattaviksi tietokoneelle.)

Onko maassanne käytössä itsesääntelyjärjestelmää, joka kattaa ikärajoitusten asettamisen videopeleille? Olkaa hyvä ja kuvailkaa niitä.

Pidetäänkö nykyisiä toimia tehokkaina keinoina suojella alaikäisiä haitallisilta videopeleiltä?

Muut sisällönvälitysjärjestelmät

Ovatko maanne elokuva-, videonauha- ja DVD-luokitusjärjestelmät muuttuneet merkittävällä tavalla sitten vuoden 1998?

Yleistä

Pidetäänkö audiovisuaalisen median (elokuvan, television, videonauhojen, videopelien, Internetin) erilaisten luokitusjärjestelmien keskinäistä yhtenäisyyttä maassanne ongelmallisena? Onko se esimerkiksi kuluttajien kannalta sekavaa? Onko valmisteilla toimia tai aloitteita, joilla yhtenäistettäisiin audiovisuaalisen median arviointia ja luokittelua?

Komissio ymmärtää, etteivät jäsenvaltioiden viranomaiset välttämättä pysty vastaamaan kaikkiin tässä esitettyihin kysymyksiin. Komissio pyytää viranomaisia kuitenkin vastaamaan niihin mahdollisimman kattavasti. Viranomaisia pyydetään myös ilmoittamaan kaikista muista sellaisista seikoista tai näkemyksistä, jotka voisivat auttaa komissiota arvioimaan, kuinka tehokasta alaikäisten suojelusta annetussa suosituksessa tarkoitettu itsesääntely on.